

Розвиток особливого партнерства України з НАТО

Основоположними документами, що продовжують визначати відносини між Україною та НАТО на сучасному етапі, є [Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору](#) та [Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство](#).

23 грудня 2014 року Верховна Рада України прийняла рішення про відмову України від позаблокового статусу, який виявився неефективним у контексті забезпечення держави від зовнішньої агресії та тиску.

26 лютого 2016 року Президент України підписав Закон «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією Північноатлантичного договору про статус Представництва НАТО в Україні», відповідно до якого Центр інформації та документації НАТО об'єднується з Офісом зв'язку НАТО в єдину дипломатичну установу. Це перший подібний випадок в історії НАТО.

В Рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Актуальні питання зовнішньої політики України», які відбулися 7 грудня 2016 року, визначено доцільність активізації законотворчого процесу, спрямованого на реалізацію стратегічного курсу України на набуття членства в НАТО та ЄС.

6 липня 2017 року Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зовнішньополітичного курсу України». Закон (реєстр. № 6470) був прийнятий Верховною Радою України 8 червня 2017 року. «За» відповідне рішення на засіданні проголосували 276 народних депутатів.

Законом вносяться зміни до Законів України «Про основи національної безпеки України» та «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» у частині євроатлантичної інтеграції.

Одним з пріоритетів національних інтересів України визначено інтеграцію у євроатлантичний безпековий простір з метою набуття членства в Організації Північноатлантичного договору.

I. Політичний діалог

Політичний діалог України з Альянсом забезпечується шляхом двосторонніх контактів на всіх рівнях, включно з міжпарламентським виміром. Провідну роль у поглибленні цього діалогу відіграє Комісія Україна-НАТО (КУН), створена в 1997 р. на виконання положень Хартії про особливе партнерство. Вона проводить засідання не рідше двох разів на рік. Крім того, КУН може скликатися на вимогу України на підставі ст.15 Хартії та ст.8 Рамкового документа «Партнерства заради миру», якщо Україна відчуватиме пряму загрозу своїй територіальній цілісності, політичній незалежності чи безпеці.

В обстановці військової інтервенції, політичного та економічного тиску з боку РФ, тимчасової окупації Криму та «гібридної» війни проти України на Донбасі, інтенсивний політичний між Україною та Альянсом став передумовою для отримання матеріально-технічної підтримки для посилення її обороноздатності та спроможності захистити себе. Ця допомога надавалася на виконання рішень Уельського саміту НАТО (вересень 2014 року) для задоволення термінових потреб України, а також у стратегічному плані. Всього союзниками було надано матеріально-технічних засобів на суму близько 100 млн. дол. США.

За координації штаб-квартири НАТО в медичних закладах країн-членів Альянсу пройшли лікування 377 військовослужбовців. Робота на цьому напрямку триває. Через ДСНС України надано гуманітарної допомоги на суму близько 20 млн. дол. США.

Для відновлення спроможностей України у галузі гуманітарного розмінування Альянсом прийнято рішення надати матеріально-технічну допомогу ДСНС України на суму понад 1 млн. євро.

8 березня 2016 р. в Брюсселі було проведено спеціальне засідання Комісії Україна-НАТО на рівні постійних представників за участю Міністра оборони України С.Т.Полторака. Під час цього заходу

Міністр детально ознайомив присутніх зі змістом оборонної реформи, етапи якої будуть відображені в Стратегічному оборонному Бюлетені України (СОБ). Було наведено часові проміжки та кінцеві результати реформи та наголошено, що очікуваним результатом оборонної реформи мають стати збалансовані за обсягом завдань і чисельністю Міністерство оборони та Генеральний штаб, ефективні Збройні Сили, спроможні проводити операції за можливими сценаріями з протидії загрозам у військовій сфері.

У відповідь на представлений Україною проект СОБ, держави-члени доручили політико-військовим структурам НАТО розробити проект Комплексного пакету допомоги Україні для розвитку її оборонних спроможностей на середньострокову перспективу, який передбачається схвалити на майбутньому Варшавському саміті НАТО.

14-15 квітня 2016 року Україну відвідав заступник Генерального секретаря НАТО А.Вершбоу з метою участі у Київському безпековому форумі. Під час свого візиту він передав офіційне запрошення Президентові України від Генерального секретаря НАТО на засідання КУН в рамках Варшавського саміту НАТО.

19 квітня 2016 р. в Брюсселі, напередодні проведення засідання Ради НАТО-Росія на рівні послів, було проведено чергове засідання КУН на рівні послів за участю Заступника Міністра – керівника апарату МЗС України В.В.Пристайка. Метою заходу стало обговорення російської агресії проти України, зокрема, основних проявів гібридної війни та протидії їй на досвіді України, отриманому під час АТО на сході нашої держави та в процесі окупації Криму російськими військами. Проведення цього засідання стало чітким публічним сигналом щодо відданості Альянсу своїй твердій позиції на підтримку України.

Наприкінці квітня 2016 р., вперше в історії нашої держави, у складі Уряду України було призначено Віце-прем'єр-міністра з європейської та євроатлантичної інтеграції І.Климуш-Цинцадзе. Після цього призначення відбулося певне оновлення підходів до процесу інтеграції в НАТО. Зокрема, прийнято рішення відновити роботу Комісії з питань координації співробітництва з НАТО на чолі з вищезгаданим Віце-прем'єр-міністром (Комісія не функціонує більше 2-х років).

Комісія з питань координації співробітництва України з НАТО є постійно діючим органом координації, моніторингу ефективного виконання завдань з просування держави на шляху до членства в НАТО, впровадження процедур і стандартів НАТО. Вона організовує контроль за використанням ресурсів Трастових фондів, іншої міжнародної технічної та гуманітарної допомоги міністерствами та відомствами, за здійсненням внутрішньодержавного і міжнародного звітування, а також спрямовує діяльність спільних робочих груп Україна-НАТО та міжвідомчих робочих груп.

До складу Комісії мають увійшли національні координатори співробітництва України з НАТО на рівні перших заступників або заступників керівників відомств у сферах зовнішньої політики, оборони та військовій сфері, ресурсного (фінансового) забезпечення, інформаційної безпеки та боротьби з тероризмом, реформування сектору безпеки і оборони України, у правовій сфері, сфері науки, надзвичайних ситуацій, стратегічних комунікацій.

II. Річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО

Ключовим системним документом розвитку співробітництва з НАТО та важливим інструментом здійснення реформ в Україні за підтримки Альянсу є Річні національні програми під егідою Комісії Україна-НАТО (РНП), які розробляються з 2009 року. РНП затверджується Президентом України. До реалізації РНП залучаються центральні органи виконавчої влади, інші органи державної влади, неурядові організації.

7 грудня 2016 року Президент Петро Порошенко підписав Указ № 547/2016 «Про річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО», яким запроваджується новий порядок розроблення РНП та оцінювання результатів їх виконання. Зокрема, документ встановлює чіткі та детальні норми і вимоги щодо змісту, порядку підготовки та оцінювання виконання річних національних програм співпраці України з НАТО. КМУ доручається забезпечувати розробку проектів РНП на відповідний

рік, а також здійснювати координацію діяльності центральних органів виконавчої влади та інших державних органів з виконання РНП.

28 березня 2018 р. Президент підписав Указ «Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна - НАТО на 2018 рік».

Програма на 2018 рік містить 444 заходи за участі 58 міністерств та відомств, не враховуючи місцеві органи влади та інші інституції й організації.

У 2018 році функції з реалізації циклу РНП, відповідно до оновленого функціоналу, взяв на себе Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції СКМУ.

За нинішніх умов агресії, тимчасової окупації, а також проведення РФ так званої «гібридної війни» проти України, взаємодія нашої держави з НАТО підпорядковується насамперед потребам максимального зміцнення обороноздатності Української держави та реформування її Збройних Сил. Зусилля спрямовуватимуться на подальше наближення України до стандартів НАТО, що дозволить нашій державі у майбутньому відповідати критеріям, необхідним для приєднання до НАТО.

Документ визначає перспективні напрями роботи в сферах економіки, освіти, професійної підготовки цивільного персоналу сектору безпеки і оборони України, в енергетичній галузі, щодо реагування на надзвичайні ситуації, боротьби з корупцією, тероризмом, а також включає завдання, спрямовані на активізацію співробітництва з міжнародними та регіональними організаціями.

III. Практичне співробітництво Україна-НАТО

Для розвитку практичного співробітництва під егідою КУН створено і діють п'ять спільних робочих груп Україна-НАТО (СРГ): з питань воєнної реформи (СРГ ВР); оборонно-технічного співробітництва (СРГО); економічної безпеки; планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру (СРГ ПНС); зі співробітництва з питань науки і довкілля (СРГ НОД).

Основною платформою, на якій здійснюється взаємодія України з НАТО в оборонній сфері, є Спільна робоча група Україна – НАТО з питань воєнної реформи. Головною метою діяльності СРГ ВР є сприяння підтриманню воєнно-політичного діалогу та забезпечення практичного співробітництва України з Альянсом у сфері безпеки та оборони.

Під егідою СРГ ВР функціонує низка проєктів, що сприяють реформуванню сфери безпеки і оборони: з подолання корупції (Ініціатива НАТО з розбудови цілісності та прозорості, зниження корупційних ризиків в оборонних та безпекових інституціях), професійної підготовки цивільного персоналу сектору безпеки та оборони (щорічний обсяг інвестицій – 300 тис. євро), реформування системи військової освіти в Україні (у рамках Програми НАТО з удосконалення військової освіти), перепідготовки та соціального захисту звільнених у запас військовослужбовців.

Країни-члени НАТО надали велику за обсягом матеріально-технічну допомогу ЗС України та гуманітарну допомогу населенню, постраждалому від дій Росії в Криму та проросійських терористів на Сході нашої держави. В окремих країнах-членах НАТО та партнерах Альянсу (Ізраїль) здійснюється медична реабілітація українських військовослужбовців, поранених в ході антитерористичної операції. Започатковано проєкт, спрямований на переоснащення розграбованих терористичними угрупованнями піротехнічних підрозділів ДСНС та МВС в Донецькій та Луганській областях, започатковується проєкт з розвитку мінімальних національних спроможностей України в сфері телемедицини. Між Києвом та відповідними структурами НАТО налагоджено захищений зв'язок.

4 березня 2016 р. у штаб-квартирі НАТО відбулось чергове засідання Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань воєнної реформи. Українську делегацію на засіданні очолив заступник Секретаря РНБОУ О.Литвиненко. У ході заходу було обговорено проєкт Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, а також представлено діяльність Проєктного офісу реформ при Міністерстві оборони України. Представники країн-членів НАТО підтвердили готовність і надалі надавати всебічне сприяння Україні у реформуванні її національного сектору безпеки і оборони.

1-3 червня 2016 р. у Львові заплановано провести 22-е засідання Спільної робочої групи Україна-НАТО з оборонно-технічного співробітництва, під час якого планується представити основні положення Державної цільової оборонної програми розвитку озброєння та військової техніки на період до 2020 року. Основний акцент в ній робиться на переході від пост-радянської системи забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань до забезпечення за стандартами НАТО та ЄС.

IV. Участь України в місіях НАТО

Продовжується участь українського контингенту (інженерний підрозділ чисельністю 40 військовослужбовців та 18 одиниць автомобільної та спеціальної техніки) в операції у складі Багатонаціональних сил НАТО в Косово (КФОР) та національного персоналу (10 військовослужбовців) в місії НАТО «Рішуча підтримка» в Афганістані.

Завершена участь виділених сил та засобів ЗСУ в морських операціях НАТО «Океанський щит» та «Активні зусилля».

Участь України в операції НАТО «Активні зусилля» здійснюється, з урахуванням набуття Національним контактним пунктом Військово-Морських Сил Збройних Сил України (м. Одеса) повних операційних спроможностей, шляхом моніторингу надводної обстановки в акваторії Чорного моря та обміну інформацією із штабом проведення операції (штаб Командування Військово-морських сил НАТО «Нортвуд»).

30 березня 2015 року Президент України підписав Указ Президента України № 185/2015 «Про направлення національного персоналу для участі України в тренувально-дорадчій Місії НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан», згідно з яким направляється національний персонал (з числа військовослужбовців та працівників ЗСУ) загальною чисельністю до 30 осіб.

7.04.2015 р. з НАТО укладена Угода (у формі обміну листами) про участь УНП в тренувально-дорадчій Місії НАТО «Рішуча підтримка» та фінансові умови.

Формально відносини Україна-НАТО були започатковані значно раніше – у 1991 році, коли Україна, щойно здобувши незалежність, приєдналася до Ради північноатлантичного співробітництва (з 1997 року перетворена у Раду Євроатлантичного партнерства). Україна першою серед держав СНД приєдналася до Програми НАТО «Партнерство заради миру» (8.02.1994 р.).